

Öğrenme Sorunu

Nurettin ERGEN*

Oğrenme : «kavramsal düzenlemeler yapma süreci, alıştırma ve uygulamaların oldukça sürekli olan etkilerine verilen ad, belli bilgi, beceri ve anlayışlar edinme, tepki ve davranışlarda her zaman ya da kimi durumlarda yaşantıların cluşturduğu değışme»¹ diye tanımlanmaktadır.

Niçin öğrenmek istiyoruz? Bu soru, tüm dünyada, araştırmacılar tarafından binlerce kez sorulmuş ve ilginç yanıtlar alınmıştır. Orneğin öğrenme olgusu :

- Kişiyi, iyi bir iş sahibi yapar.
- Sanatında daha iyi bir geçim sağlar.
- Yeni iş edinme olanakları verir.
- Ticarete aldanmamayı sağlar.
- Sosyal prestij kazandırır.

— Evrende olup-bitenler hakkında kişiyi bilgili kılar, toplumsal davranışları düzenlemeye yardım eder.² Bu nedenlerdedir ki yüzlerce dilde milyonlarca kitap, eski çağlardan beri insanoğluna, sürekli olarak bilgi aktarmaktadır. Radyo, televizyon ve diğer iletişim araçları da, her beş yılda bir iki katına çıkan bilgi dağarcığını, yetiştirmekte olan yeni kuşaklara devretmektedir. Tüm bunları öğrenme, kuşkusuz, bugünün öğrencisi için başlı-başına bir sorundur.

Öğrenebilmek için öğrenime hazır olmak kışıldır. Bunun belirtisi de küme içinde eğitilebilme durumuna gelmektir. Topluluk içinde öğrenme, öğrencinin salt topluma uyabilmesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda onu, o toplumun etkin bir üyesi yapar. Ruhsal yönden doyumunu sağlar. Öğrenme isteğini artırır. Bu bakımdan günümüzde, bireysel öğrenme yerine, küme içinde öğrenme yeğlenmektedir. Bunun doğal sonucu olarak da, çağcıl okul, aynı yaş kümesi içinde yaşayarak, anlayarak ve iş yaparak öğrenmeyi amaçlamaktadır. Eski eğitimin ezberci dayanan, belleğe yüklenen tutumu, bugün için geçerli sayılmamaktadır.

*Eğitim Uzmanı ve Türkçe Öğretmeni.

¹Oğuzkan, A. Ferhan. **Eğitim Terimleri Sözlüğü**, TDK. Yayını, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1974, s. 132.

²Burnet Mary, Çev. : Celal Şentürk-Müslim Pekgöz, **Okuma Yazma Problemi**, Ankara : Güvendi Matbaası, 1970, ss. 30-32.

Öğrenmenin belli yasaları vardır. Örneğin: 1 — Düşünceleri, çağrışım yoluyla birbirine bağlamak ve onları dokumak, 2 — Öğrenmek için amaç, niyet ve istek beslemek, 3 — Öğrenmeye karşı cesaret duymak, 4 — Öğrenirken, simgelerden çok, anlama dikkat etmek, 5 — Dikkati, öğrenilecek konunun üzerine toplamak, 6 — Öğrenilecek konuyu parçalamayarak, bütün olarak öğrenme yolunu tutmak, 7 — Öğrenirken, yinelemeleri, kısa aralıklarla ve uygun zamanlarda yapmak³.

Öğrenci, yukarıdaki öğrenme kurallarına uyarken, kendisini, belirli etkinliklerden geçirebilir. Örneğin çalışırken, ilgisini çeken konuları bir tarafa yazabilir. Bildiklerine yenilerin katmak için kaynak kitaplara başvurabilir. Kendisinin görsel ya da işitsel tip oluşuna göre, çalışma yöntemini saptayabilir. Öğrenmeyi etkin kılmak için, kendisine özgü çalışma alışkanlıkları geliştirebilir.

Bir şeyi öğrenme sırasında beyinlerimiz, sürekli olarak uyarılmaktadır: Ses, devinim, kcnuşma, açlık, soğuk, sıcak vb... Bu tür etkileyiciler ne değin çok olursa, öğrenme o denli engellenmekte ve çalışmalar verimsizleşmektedir. Bu nedenle, öğrenmeye karar veren kişiler, **çalışma ortamını** da hazırlamak zorundadırlar. Fizik koşullar sağlanmadıkça, öğrenmeye duyulan niyet ve istek yeterli olamamaktadır. Bu aşamada, öğrenci velisine büyük görevler düşmektedir. Örneğin dikkati toplayıcı bir çalışma yerinin hazırlanması, evde gürültü yapılmaması, öğrenmeye hazırlanan, öğrenciyle gereksiz tartışmalara gidilmemesi, evde kardeşler arasında belli bir uyumun sağlanması gerekmektedir. Her türlü kötü uyarıcılardan uzak bir çalışma ortamı, kuşkusuz, öğrencinin, dikkatini dağıtmayacak, üstelik giderek öğrenme merakını artıracaktır.

Öğretenerler arasında ayrılıklar vardır. Çünkü her öğrenci değişik yapı ve durumdadır. Öğrenme ve okuma hızları farklıdır. Bu bakımdan, öğrenme konusunda, her öğrenci için «şunu yap, bunu yapma» gibi buyruklar verilemez. Çünkü bazı öğrenciler, radyo sonuna dek açıkken çalışabilmekte, bazıları da bir sineğin vızılısından rahatsız olabilmektedirler.

Son yıllarda, öğrenme-öğretme süreci üzerine birçok araştırmalar yapılmıştır. Bunlar, şimdiye dek bildiğimiz ve inandığımız öğrenme yasaları dışında ilginç bulgular ortaya koymuştur. Örneğin Carroll, **kuramsal öğretim modelinin** «tam öğrenme» ile ilgili olarak yaptığı araştırmalarda, öğrencilerin farklı özellikleri dikkate alınarak uygulama yapıldığı takdirde, hemen-hemen tümünün öğrenme

³Eğitim Ansiklopedisi, Ankara : Şark Matbaası, 1966, s. 529.

hedeflerine ulaştığını göstermiştir.⁴ Carroll'un geliştirdiği bu modelin, zaman yönünden tanımlanan temel değişkenleri; yetenek, güdülenme (öğrenme için kararlılık ve ısrar), öğretimin anlaşılabilirliği (açıklığı), öğrenme fırsatı ve öğretimin niteliğidir. Yetenek, öğrencinin öğrenim için ne değin zamana gereksinimi olduğunu belirler. Bu konuda yapılan araştırmalar, öğretim hedefi ile ilgili üstün yeteneğe sahip olanların, az yeteneklilere oranla daha kısa sürede öğrendiklerini göstermektedir.⁵ Güdülenme ise, öğrencinin, belli bir öğrenme durumu üzerinde ne değin zaman harcamak istediği ile ilgilidir. Öğrenme etkinliğinde diğer bir öge ise öğrencinin, öğrenme durumuyla ilgili yaşantıları kavrayabilme ve anlayabilme gücüdür. Öğrenme olanağı yaratma, öğretimin niteliği de, öğrenmeye etki eden diğer öğelerdir.

Okulda öğrenme kuramı ile ilgili diğer bir araştırmada da, birbirine bağımlı üç değişken ortaya konmuştur:⁶

1 — Öğretilmesi hedef alınan becerilerin öğrenilebilmesi için gerekli önkoşulları oluşturan ilgili ön öğrenmelerin önceden gerçekleşmiş olma derecesi.

2 — Öğrencinin kendini öğrenmeye verme, öğrenme sürecine katılma, ya da onun kendini öğrenmeye vermiş bir duruma getirebilme derecesi.

3 — Uygulamaya dönüşen hali ile öğretimin, öğrenci gereksinmelerine uygunluk derecesi.

Özetle bu kuram, öğrenci niteliklerini, öğrenme ünitelerini ve öğrenme ürünlerini içermektedir. Bir başka deyişle, öğrenci-öğretim-öğrenilecek beceriler arasındaki bağıntıları açıklamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma bulguları da göstermektedir ki «bu çocuk öğrenebilir mi» sorusu, yerini, «bu çocuk nasıl öğrenir»e bırakmıştır. Bu bakımdan, öğrenme kuramları, modelleri ve yöntemleri, bugün yeniden gündeme gelmiştir.

Önemli olan, öğrencinin, başarıya gidecek yolu, okul ve aile çevresinin yardımıyla bulmasıdır. Her öğrencinin, öğrenme yasala-

⁴Fidan, Nurettin, **Eğitimde Yeni Kavramlar ve İlkeler**, Ankara : 1977, s. 6.

⁵Fidan, **Ön Ver.**, s. 7.

⁶Bloom, S. Benjamin, Çeviren : Durmuş Ali Özçelik, **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**, Ankara : Milli Eğitim Basımevi, 1979, s. 10.

rı ve yöntemlerini, kendine uyarlamasıdır. Başarının anahtarının, öğrencinin yeteneğiyle birlikte, öğrenim deneyimi, ilgisi, güdüsü, yaşantı birikimi, öğrenme stili, öğrenme stratejisi ve öğrenme hızı olduğu unutulmamalıdır.

Etkin öğrenmeyle ilgili şu önerilerde bulunulabilir :

1 — Öğrenime hazırlık olması bakımından, öğrenme konularına ilişkin bir plan ve program yapılmalıdır.

2 — Çalışma ortamı (nerede çalışılacağı) saptanmalı, fiziksel koşullar yerine getirilmelidir.

3 — Öğrenme yasaları, daima göz önünde bulundurulmalıdır.

4 — Her öğrenci, neyi, ne değin, nasıl öğreneceğini önceden kararlaştırmalı, buna göre öğrenim sürecine katılmalıdır.

5 — Öğrenme türlerinden hangilerinin, kendileri için daha geçerli olduğu belirlenmeli ve bu stil kullanılmalıdır.

6 — Öğrencilerin, öğrenim hedeflerine, farklı yöntemler ve farklı süreler içinde ulaşabileceği ustan çıkarılmamalıdır.